

עין משפט
נר מצוה

ע א מיי פייג מהל' טוען וועטן הל' ע סגן עשן לה טוש"ע ח"מ ק' קמא סעי' ה וסעי' ט:
עא ב מ"י שם הל' א טוש"ע שם ס"א:
עב ג טוש"ע שם סוף:
עג ד מ"י שם הל' יט טוש"ע שם סעי' ח:
‏

— s —

רבינו גרשום

לחודיהיה כי אם מידא דבעל הבהמות לידא דרועה ומידא דרועה לידא דבעל הבהמות משום הכי יש להן חזקה. פיס' ר' ישמעאל אומר שדה בית הבעל לא צריך לחזוקי בה ג' שנים דצופות שלימות כי אם ג' חדשים בסוף שנה ראשונה וג' חדשים בתחלת שנה אחרונה ורי"ב חדשים של אמצעות דפחות דג' צלירות שלמות כל שנות הצלירות א' אצל תימנה לר"י אחאי לא משני דאיכא בינייהו חרפי ואפלי כדאמרין בפ"ג דע"י (דף עה.) כמה מיישני י"צ חדש רשצ"ג אומר מגת לגת מצד לצד היינו מתא קמא איכא בינייהו חרפי ואפלי: **דק"ו** לו שלשים אילנות. ונראה דדוקא שלשים א' אצל ט' אילנות גדולים ממטע שלשה לצית סאה ואכל אחת בשנה זו ואחת בשנה זו לא היא חזקה מידי דהוה אשלשים היכא דלא באזי בזוי והיי אילנות לא בגדולים איירי דגדולים לא הוו אלא ג' לצית סאה כדאמר' בפ' לא יחפור (לעיל דף כו.):

במבטע' לבית סאה. פ"ה דפחות מצית סאה לעשרה אילנות הוו סמיי ציומר והוו כישר ולא היו חזקה ואין נראה דהא מוכח בשמעמין דלכלן רזופין היא חזקה דפריך רבא אנהדרעי אלא מעמה האי אספסתא במאי קיי ליה ולרשצ"א נראה ליישב פ"ה דלקמן איירי שאוכל כל האילנו' א' אע"פ שהן רזופים היא חזקה שהיי אכל העומדים ליעקר ואותן שהעול רשע' לא חזקה: **עשרה לבית סאה**. קשה לר"י דמאי קנה ג' קנה קרקע ועשרה לצית סאה הוו מפחזים ולא קנה קרקע דבעשר לצית סאה יש מאתן וחמשין לכל אילן ובהמוכר את הספינה (לקמן דף פג.) גצי קנה ג' כו' אמר כמה יהא צניינה משמנה ועד שש עשרה אצל יותר מי"ו הוו מפחזין וכשיש צניינה י"ו היו לכל אילן ח' (ט) מכל זד סביבותיו דהיינו טבלא של י"ו על י"ו עגולה שהאילן יונק סביבותיו בשוה וי"ו על י"ו מרובעים היו מאתן וחמשין ומית דל רביע מינייהו דמרוצע יתר על העיגול רביע לא ישאר אפי' מאתים אלאמה לא היו כשיעור י' לצית סאה ושמה יש לחלק בין מוכר לחזקה דגצי מכר ודאי לא אמר דקנה קרקע אם אינן רזופין כדרך שצני אדם רגילין ליטע ודרך צני אדם אין להרחיק יותר מי"ו אמה אילן מאילן אע"פ שנכנסת יניקה של זה בתוך יניקה של זה שאילנות גדולים יונקין י"ו אמה מכל זד ולכן אין דרך להרחיק אילן מאילן כל שיעור יניקתם דהיינו ל"ב דא"כ לא יטע איש בשדה גדולה אלא צ' אילנות או ג' אצל גצי חזקה היא חזקה כשיעור יניקה אע"פ שהן מרוחקין כשיעור יניקה אצל קשה לר"י דיפה כח הדיוט מנח הקדש דגצי הדיוט קנה שלשה קנה קרקע משמנה ועד י"ו וגצי הקדש תניא בסוף המוכר את הבית (לקמן דף עג.) הקדש שלשה אילנות ממטע עשרה לצית סאה הרי זה הקדש את הקרקע פחות מכאן או יותר על כן לא הקדיש את הקרקע מאי שנה הקדש ממכר ופי' הקונטרס בסוף המוכר את הבית (שם ד"ה ממטע) דהתם מצעת מוכר תליא מילתא אצל גצי הקדש צניינה תליא מילתא ובהמוכר את הספינה (שם דף פג. ד"ה כמה) פירש גצי מכר והוא הדין למקדיש אילנות דהיי נמי האי שיעורא וצריכתא פליגא וראיה מתוספתא דמילתאין דקמני (ט) כי קנה ג' קנה

ג) אולי צ"ל ור"ע סבר נר היו חזקה.

לו:

נרה שנה וזרע שתיים בו'. נרה שמים וזרע שנה אחת לא נקט אלא משום רבותא דר' אחא דאפי' הכי היא חזקה ואומר ר"י (ט) דנראה דוקא כגון שגרה וזרע וגרה אצל נרה צוה אחר זה אפי' רבי אחא מודה דאינה חזקה דמה מועיל חרישה כל כך שמורשה צ' שנים

צלא וזריעה: **למעוטי** מאי.

תימה לרשצ"א דהייכ מוכח מהכא דלמעוטי נירא קחאי דלמא קסברי רבנן נירא היו חזקה והא דלריך ג' שנים מיוס ליוס משום דעד חלת שנין מיוזרה איניש בשטרא כדמפרש צריש פירקין ואפי' לא עשה באותן שלש אלא ניר היו חזקה דלא עידי איניש דכרצי לארעייה ושתיק: **מאי** בינייהו. ואי"ת טועא איכא צניייהו דשלש צלירות יכולין להיות בשמי שנים בשסוף שנה צלר וצ' צלירות אחרי כן בשמי שנים ואומר ר"י דמשמע ליה דג' צלירות שלמות כל שנות הצלירות א' אצל תימנה לר"י אחאי לא משני דאיכא בינייהו חרפי ואפלי כדאמרין בפ"ג רשצ"ג אומר מגת לגת מצד לצד היינו מתא קמא איכא בינייהו חרפי ואפלי: **דק"ו** לו שלשים אילנות. ונראה דדוקא שלשים א' אצל ט' אילנות גדולים ממטע שלשה לצית סאה ואכל אחת בשנה זו ואחת בשנה זו לא היא חזקה מידי דהוה אשלשים היכא דלא באזי בזוי והיי אילנות לא בגדולים איירי דגדולים לא הוו אלא ג' לצית סאה כדאמר' בפ' לא יחפור (לעיל דף כו.):

במבטע' לבית סאה. פ"ה דפחות מצית סאה לעשרה אילנות הוו סמיי ציומר והוו כישר ולא היו חזקה ואין נראה דהא מוכח בשמעמין דלכלן רזופין היא חזקה דפריך רבא אנהדרעי אלא מעמה האי אספסתא במאי קיי ליה ולרשצ"א נראה ליישב פ"ה דלקמן איירי שאוכל כל האילנו' א' אע"פ שהן רזופים היא חזקה שהיי אכל העומדים ליעקר ואותן שהעול רשע' לא חזקה: **עשרה לבית סאה**. קשה לר"י דמאי קנה ג' קנה קרקע ועשרה לצית סאה הוו מפחזים ולא קנה קרקע דבעשר לצית סאה יש מאתן וחמשין לכל אילן ובהמוכר את הספינה (לקמן דף פג.) גצי קנה ג' כו' אמר כמה יהא צניינה משמנה ועד שש עשרה אצל יותר מי"ו הוו מפחזין וכשיש צניינה י"ו היו לכל אילן ח' (ט) מכל זד סביבותיו דהיינו טבלא של י"ו על י"ו עגולה שהאילן יונק סביבותיו בשוה וי"ו על י"ו מרובעים היו מאתן וחמשין ומית דל רביע מינייהו דמרוצע יתר על העיגול רביע לא ישאר אפי' מאתים אלאמה לא היו כשיעור י' לצית

אולכ י"א אילנות בכל שנה שמה באותן י"א שאוכל אותן בשנה זו יש בהן צ' או ג' שעומדין ליעקר ובעינן בכל שנה שאוכל ג' מאותן העומדין להתקיים וציותר מצית סאה לעשרה נראה דלא קנה קרקע כל עיקר ג' ולא בפ"ה דפי' דדוקא בכל הקרקע הוא דלא היו חזקה אצל כמה שצריך להתקיים היו חזקה: **במבטע** עשרה לבית סאה. קשה לר"י דמאי קנה חזקה ממכר (ט) דגצי קנה ג' קנה קרקע ועשרה לצית סאה הוו מפחזים ולא קנה קרקע דבעשר לצית סאה יש מאתן וחמשין לכל אילן ובהמוכר את הספינה (לקמן דף פג.) גצי קנה ג' כו' אמר כמה יהא צניינה משמנה ועד שש עשרה אצל יותר מי"ו הוו מפחזין וכשיש צניינה י"ו היו לכל אילן ח' (ט) מכל זד סביבותיו דהיינו טבלא של י"ו על י"ו עגולה שהאילן יונק סביבותיו בשוה וי"ו על י"ו מרובעים היו מאתן וחמשין ומית דל רביע מינייהו דמרוצע יתר על העיגול רביע לא ישאר אפי' מאתים אלאמה לא היו כשיעור י' לצית סאה ושמה יש לחלק בין מוכר לחזקה דגצי מכר ודאי לא אמר דקנה קרקע אם אינן רזופין כדרך שצני אדם רגילין ליטע ודרך צני אדם אין להרחיק יותר מי"ו אמה אילן מאילן אע"פ שנכנסת יניקה של זה בתוך יניקה של זה שאילנות גדולים יונקין י"ו אמה מכל זד ולכן אין דרך להרחיק אילן מאילן כל שיעור יניקתם דהיינו ל"ב דא"כ לא יטע איש בשדה גדולה אלא צ' אילנות או ג' אצל גצי חזקה היא חזקה כשיעור יניקה אע"פ שהן מרוחקין כשיעור יניקה אצל קשה לר"י דיפה כח הדיוט מנח הקדש דגצי הדיוט קנה שלשה קנה קרקע משמנה ועד י"ו וגצי הקדש תניא בסוף המוכר את הבית (לקמן דף עג.) הקדש שלשה אילנות ממטע עשרה לצית סאה הרי זה הקדש את הקרקע פחות מכאן או יותר על כן לא הקדיש את הקרקע מאי שנה הקדש ממכר ופי' הקונטרס בסוף המוכר את הבית (שם ד"ה ממטע) דהתם מצעת מוכר תליא מילתא אצל גצי הקדש צניינה תליא מילתא ובהמוכר את הספינה (שם דף פג. ד"ה כמה) פירש גצי מכר והוא הדין למקדיש אילנות דהיי נמי האי שיעורא וצריכתא פליגא וראיה מתוספתא דמילתאין דקמני (ט) כי קנה ג' קנה

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

אפי' יוס אחד נמי. יכול לעשות צו ניר: **פירא רבא ופירא זוטא איכא צניייהו**. ר' ישמעאל ס"ל דלא היו חזקה עד שילקט פירא רבא דהיינו כשנגמרה כל התבואה לפיכך צריך שלשה חדשים כגון שעורים ושכולת שועל ועדשים שגדלים בג' חדשים ור"ע סבר פירא זוטא דהיינו כגון שחת שגדל בשלשים יום היא חזקה אע"פ שלא נגמרה התבואה אי נמי כגון ריק דגדלין הירקות כחדש אחד: **נרה שנה**. צלא וזריעה: **ושסיק**. ולא מיחה ומדלא מיחה הפסיד: **כל שיצא ושיצא דכרצו לעול צה**. כל קיסמים שצמחרישה יכנים צה כלומר הלואי ויחרוש הרצה עד שמכלה מחרשמו ומתפרסה הקרקע ואח"כ אטלנה ואזרענה אפי' ילמדנו רבינו ניר **היי חזקה**. בשדה הבעל ודי בחזקת י"צ חדש ושני ימים: **רבי ישמעאל ור' עקיבא דמפנישין**. כדאוקמינן דכ"ע ניר לא היו חזקה כלומר יוס א' בשנה שגר צו שדה אינה חזקה להחשב כשנה שלמה לחשבון ג' שנים: **זו דברי רבי ישמעאל ור"ע**.

דלמרי צמתני [כת]. שדה הבעל חוקמו ג' שנים ואינה מיוס ליוס אלא י"ח חדשים לר' ישמעאל וי"ד לר"ע אצל חכמים אומרים חוקמן שלש שנים בכל דבר מיוס ליוס. ואליביהו דהני רבנן פרישנן צריש פירקין [כת]. טעמא דחזקת ג' שנים דעד שלש שנים מיוזרה איניש בשטריה טפי לא מיוזרה וכוותייהו דהיי רבנן אליבא דרצ קיימי כדמוכח סוגיא דמילתאין דלא אזיל צתר לקיטת ג' פירות של ג' שנים אלא ג' שנים שלמות בעינן בכל דבר ומשום דלין אדם מזהר בשטרו יותר מג' שנים: **לאו למעוטי ניר**. דהא אפי' פירא רבא ופירא זוטא קא ממטע וכ"ש ניר דהא מיוס ליוס קמני למעוטי אפי' שנים מקוטעות אלאמה ניר לא חשיב חזקת יוס אחד ידידה כשנה שלמה דאם כן די צי"צ חדש ושני ימים ואנן שלש שנים מיוס ליוס צעינן: **דלמרי רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' ישמעאל ור"ע**. דלמרי צמתני אצל בשדה אילן כנס את תבואתו ומסק את זמיו וכנס את קיינו הרי אלו ג' שנים [לעיל כת]. אלאמה משילקט ג' פירות בשדה אחת בשנה אחת צב' זמנים זה אחר זה חשיב לה חזקה: **אצל חכמים אומרים**. פירות (ט) ג' שנים צריך עד שיגדור צתמרים ג' גדירות כו': **מסיקום**. ציותים: **מאי צניייהו**. צין רצ ושמואל צין למר וצין למר ג' שנים צעינן: **דקל נערה איכא צניייהו**. דקל ילדה וצחורה (ט) דפחות מג' שנים שלמות טוענת ג' פעמים דלשמואל היא חזקה צב' גדירות אע"ג דליכא ג' שנים שלמות ולרצ צעינן ג' שנים מיוס ליוס. ורבינו חננאל פי' דקל נערה דקל המשיך פירותיו קודם גמרן מלשון גס חזני נערתי (נממיה ה) **לדברי שמואל דלמרי צעינן ג' גדירות לא היו חזקה דהא לא גדר לדברי רצ דלמרי צעינן ג' שנים והרי הוא מחזיק צו ג' שנים והוא חזקה ולפי הלשון הזה אפי' שמואל לא צא לגרוע מג' שנים והבי קי"ל. ל"א פירש עוד דקל נערה דקל דיופרין שעושה פעמיים בשנה לשמואל בשנה ומחאה היא חזקה דהא איכא ג' גדירות ולרצ לא היא חזקה דליכא ג' שנים: **אמר אציי מדרי ר' ישמעאל נשמע לכו לרבנן היו לו שלשים כו'**. ה"ג לה. והכי פירושא דר' ישמעאל דבשנה אחת היו חזקה בשדה אחת בשלש לקיטות בשלשה מקומות בשדה כדקמני כנס את תבואתו ומסק את זמיו כו' מדצריו נשמע לכו לרבנן דפליגי עליה כדלמרי רב יהודה אמר שמואל לעיל וצעו ג' שנים דליכא פלוגתא צין ר' ישמעאל וצין רבנן אלא בשנה אחת וג' שנים אצל כל מאי דלמרי ר' ישמעאל בשנה אחת אמרי רבנן צב' שנים: **ממטע עשרה לצית סאה**. דבית סאה צריך לעשר נטיעות כדלמרי בלא יחפור (לעיל דף כו.) אצל אם פחות מצית סאה ל' אילנות הרי סמוכין ציותר והיי כישר ולא היו חזקה דלא אחזיק כדמחזקי אינשי וציותר מצית סאה ל' נמי לא היא חזקה בכל הקרקע אלא כנגד מה שצריך לאילנות: **אצל י' בשנה זו כו' הרי זו חזקה**. דמני שהחזיק ג' שנים בכל השדה דמי שהיה אוכל בכל השנה מה שגדל צו: **לאו****

את זמיו וכנס את קיינו הרי אלו ג' שנים [לעיל כת]. אלאמה משילקט ג' פירות בשדה אחת בשנה אחת צב' זמנים זה אחר זה חשיב לה חזקה: **אצל חכמים אומרים**. פירות (ט) ג' שנים צריך עד שיגדור צתמרים ג' גדירות כו': **מסיקום**. ציותים: **מאי צניייהו**. צין רצ ושמואל צין למר וצין למר ג' שנים צעינן: **דקל נערה איכא צניייהו**. דקל ילדה וצחורה (ט) דפחות מג' שנים שלמות טוענת ג' פעמים דלשמואל היא חזקה צב' גדירות אע"ג דליכא ג' שנים שלמות ולרצ צעינן ג' שנים מיוס ליוס. ורבינו חננאל פי' דקל נערה דקל המשיך פירותיו קודם גמרן מלשון גס חזני נערתי (נממיה ה) **לדברי שמואל דלמרי צעינן ג' גדירות לא היו חזקה דהא לא גדר לדברי רצ דלמרי צעינן ג' שנים והרי הוא מחזיק צו ג' שנים והוא חזקה ולפי הלשון הזה אפי' שמואל לא צא לגרוע מג' שנים והבי קי"ל. ל"א פירש עוד דקל נערה דקל דיופרין שעושה פעמיים בשנה לשמואל בשנה ומחאה היא חזקה דהא איכא ג' גדירות ולרצ לא היא חזקה דליכא ג' שנים: **אמר אציי מדרי ר' ישמעאל נשמע לכו לרבנן היו לו שלשים כו'**. ה"ג לה. והכי פירושא דר' ישמעאל דבשנה אחת היו חזקה בשדה אחת בשלש לקיטות בשלשה מקומות בשדה כדקמני כנס את תבואתו ומסק את זמיו כו' מדצריו נשמע לכו לרבנן דפליגי עליה כדלמרי רב יהודה אמר שמואל לעיל וצעו ג' שנים דליכא פלוגתא צין ר' ישמעאל וצין רבנן אלא בשנה אחת וג' שנים אצל כל מאי דלמרי ר' ישמעאל בשנה אחת אמרי רבנן צב' שנים: **ממטע עשרה לצית סאה**. דבית סאה צריך לעשר נטיעות כדלמרי בלא יחפור (לעיל דף כו.) אצל אם פחות מצית סאה ל' אילנות הרי סמוכין ציותר והיי כישר ולא היו חזקה דלא אחזיק כדמחזקי אינשי וציותר מצית סאה ל' נמי לא היא חזקה בכל הקרקע אלא כנגד מה שצריך לאילנות: **אצל י' בשנה זו כו' הרי זו חזקה**. דמני שהחזיק ג' שנים בכל השדה דמי שהיה אוכל בכל השנה מה שגדל צו: **לאו****

דהמוכר את הבית (שם דף עג.) דקמני בהקדיש עשרה לצית סאה קרקע וכמה יהו קרוצים זה לזה כדי שהיא הבקר עובר בכליו וכמה

מסורת הש"ס

(א) [נ' חוס' לקמן ג:] ד"ה מאן? (ב) [יבמות מה, א.] (ג) ט' רש"ל שיגדור ג' גדירות גדלי"ת והוא מלשון גורו אילנא. (ד) רש"ל מ"ו, (ה) אצל אילנות גדולות ממטע ט' ג' לבית סאה כ"ה במהרש"ל. (ו)דפו"ר ומהרש"ל בגמרא: אצל ג' אילנות ממטע עשרה,

— s —

הגהות הב"ח

(א) גמ' מאן י"א. י"ב אע"ג דבהירות דף י' אמרו ד"א סיניו רבי נתן הכא קבלה היתה בידו וע"ל ר"פ המוכר פירות דף ג' ע"ב גמ' דה"ס דג"ה מאן י"א: (ב) שם א"ר אחא שאלת כל גדולי וכו' הרי זו חזקה: (ג) רשב"ם ד"ה אצל וכו' פירות של ג': (ד) ד"ח דקל וכו' דבפחות גמ' ר"י דברה דוקא כגון: (ה) ד"ה היו לו שלשים אילנות הני אילנות לא בגדולים אלא י"ח אלא י"ב אלא יחפור ונראה דדוקא שלשים אלא שמת אילנות ממטע שלש וכו' דלא בויי בזוי הסיד' וי"ב פירות אילנות גדולים וכן פירש בטור ח"מ כפי מ"א בסם ר"י: (ו) ד"ח ממטע וכו' דאע"פ שהן וכו' העומדים ליעקר והעומדים כל"ל ותיבת ואתן נמחק: (ז) ד"ח ממכר וכו' חזק ממכר דהייכא דקנה שלשה: (ח) בא"ח אמות מלך דל' (ו) בא"ד מתוספתא דמילתאין דקמני גביר קנה:

— s —

מוסף תוספות

א. בין חפירתן ועבודתן וצביבתן. כ"ו. ונאך ויניר לא הוה חזקה. ה"מ שנת הניר, אצל שנת של דעי, משכנסה לחורה וחרש ופרנס בדרך הבעלים ולא יצאהה מחזקתו, הרי זו חזקה ומונין לו משעת הניר. כש"ל. ב. ולא משכחת לה שיהא קרקע טפילה לתן אלא בהאי שיעורא בלחוד דהיינו במטע עשרה לבית סאה מצומצמי. כ"ו לקמן עז: ושין רש"י כאן. ג. דהיינו צ"ל אמות לכל אחד. ט"ז עכ"ל וי.

— s —

רבינו גרשום (המשך)

דמי כמאן דכנס את תבואתו וכנס קייצו [בבתן] אחת וכן הכי כנס את קייצו דחד פירא היו חזקה לכולהו ולא בעינן לכל פרי ופרי ג' שנים כי אם לכולהו פרי חד שתא. הכא נמי גבי אילנות היכא דאכל י' אילנות בשדה זו ולא אכל להני חזקה והכי נמי לכולה [שדה] הוו י' חזקה הני להני אע"ג דלא אכל להו לכולהו אילנות בשתא חדא. אכל י' אילנות בשנה זו (וי' בשנה זו) וי' בשנה אחרת וי' בשנה שלישית שאם בא המעריע ויערער לאחר ג' שנים ואמר הואיל שלא היו טעונין כולן פירות לא הייתי מוחה שלא אכלתן כולן ג' שני חזקה. יכול לומר ל' המוחזק יאיר אכלתים בזמן שהיו טעונין ולא מחית משום הכי הריא חזקה